СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 84. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 15-го квітня 1942. — No. 84. Jersey City, N. J., Wednesday, April 15, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Кореґідор не Тільки Держиться, Але Нищить Ворожі Кораблі - В Бенґальськім Заливі є Повно Японських Найсильніших Воєнних Кораблів, що є Загрозою Індії - Совети Проти Японської Аґітації за Війну на Сибірі

ГАРМАТИ КОРЕҐІДОРУ ЗАТОПИЛИ ЯПОНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

ВАШИНГТОН. — Не зважаючи на безперервне бомбардування японськими літаками, американсько-филипинська залога Кореґідору далі успішно відбиває ворожі напади та завдає наїздникам великих втрат. Згідно з комунікатом департаменту війни американські гармати затопили один японський корабель при берегах Батаану, кілька менших суден в пристані Марівелес та знищили ряд тенків та троків, що оперували на суходолі. В тому самому часі департамент війни подає, що нема відомостей про положення на острові Себу, де перед кількома днями японці висадили 12,000 війська. На острові Мінданао американські стежі виконали кілька удачних рейдів на японські склади муніції та знищили їх. Японці бомбардують не тільки Кореґідор, але також менші твердині біля Кореґідору як Гюз, Дром і Френк.

АМЕРИКА ВІДКИДАЄ ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРОТЕСТ

ВАШИНГТОН. — Підсекретар стейту Сомнер Велес заявив, що уряд Злучених Держав буде далі держати офіційно звязки з „вільними французами", де тільки вони є при владі. В ноті до французького амбасадора Велес ствердив щераз основні засади американської політики, яка базується на приязному відношенні до французького народу. Він казав, що Французька Рівникова Африка як теж Камерун не є під зверхністю уряду Віші, тому нема найменшої причини, чомуб Америка не мала вдержувати звязків з тими територіями, а тим більше вона не є обовязана повідомляти про це уряд Петена. Нота кінчиться твердженням, що американський уряд вірить в остаточну перемогу Обєднаних Держав та що тільки така перемога вможливить привернення прав французькому народові, які зрабував йому німецький наїздник.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИГОТОВЛЯЄ ПРОТИ-ІНФЛЯЦІЙНІ ЗАКОНИ

ВАШИНГТОН. — З урядавих кол повідомляють, що президент Рузвелт внесе до конґресу протягом найближчих тижнів ряд законів, які матимуть за ціль спинити інфляцію та вдержати життєві видатки на сучасній стопі. В програмі президента мають бути такі пропозиції як піднесення податків, тверді ціни на товари, пайкування, ограничення зисків та заробітків, і т. д. Минулого тижня секретар скарбу Морґентав заявив, що вищі податки та контроля над цінами можуть відвернути інфляцію.

ПОЛК. РІКЕНБАКЕР ПЕРЕДБАЧУЄ ДОВГУ ВІЙНУ

МІТЧЕЛ ФІЛД (Л. Ай.). — Полк. Еді Рікенбакер, відомий американський летун з першої Світової Війни, заявив, що Америка потребуватиме щонайменше 300,000 летунів, щоб осягнути перевагу, та що теперішня війна потриває 5 або й 10 літ. Він твердив, що Америка потребуватиме 200,000 фронтових летунів, а 100,000 інструкторів; що більше, Америка мусітиме висилати своїх летунів на всі чотири сторони світа, бо цілий світ тепер у війні.

НОВИЙ КОМАНДАНТ ҐАВАЇВ

ВАШИНГТОН. — Департамент маринарки повідомляє, що віце-адмірал Клод С. Блох, дотеперішний командант в Гонолюлю, відкликаний до Вашинґтону, а його місце займає віце-адмірал Дейвид Б. Беґлей, який крім командантури над Морською Округою в Ґаваях командуватиме також морськими границями острова. Адм. Блох був одним з трьох найвищих командантів в Ґаваях, коли японці доконали відомого нападу 7. грудня 1941. р. Та проте, слідчий комітет Робертса ствердив, що Блох не є відповідальний за неприготованість Перл Гарбору. Відповідальність за це понесли адм. Кіммель та ґен. Шорт.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВІДКРИТТЯ ДРУГОГО ФРОНТУ

НЮ ЙОРК. — Заходом протестантського маґазину „Протестант" відбулося в Карнеґі Гол 13. квітня ц. р. віче в справі негайного відкриття другого фронту проти Німеччини в Европі. До віча промовляв через телефон з Анґлії кентерберський декан, д-р Джансон, знаний в Анґлії як „червоний декан". Він твердив, що для перемоги треба негайно відкрити другий фронт, щоб допомогти советській армії знівечити пляни німецької весняної офензиви. На вічу промовляли ще анґлійський консуль Ню Йорку Ґолдфрей Гаґард, журналіст ван Пассен, большевицький віце-консуль Дмитро І. Заїкін і ин. Декан Джансон є автором обширної та панеґіричної брошури „Советська Сила", яку видано минулого року.

ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ ПІДМОРСЬКОЇ БОРОТЬБИ НА АТЛЯНТИКУ

ВАШИНГТОН. — Морські власти повідомляють, що ворожі субмарини затопили аж 6 кораблів Обєднаних Держав. Є це найвище число затоплених кораблів в одному дні, відколи тоталітарні держави почали посилену підморську боротьбу тому три місяці. Затоплені є: британський пасажирський корабель з Далекого Сходу та британський торговельний корабель, два американські тенкери, один норвезький та один неозначеної національности корабель. 290 осіб врятовано з британського корабля та перевезено до Чарлстон, Савт Каролайна. Кількох членів залоги з інших кораблів, затоплених при берегах Бразилії, далі бракує, хоч на загал більшість їх таки врятувалася рятунковими човнами.

АМЕРИКАНСЬКІ РЕЙДИ НА ЯПОНЦІВ В НОВІЙ ҐВІНЕЇ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА (Австралія). — Американські та австралійські летуни виконали вдалі рейди на японські аеродроми в Лае, Нова Ґвінея, при чому знищено 3 японські бомбовики. Від пятниці американці знищили 36 японських літаків на тому фронті.

Австралійський міністер війни Френцис М. Форд перевів інспекцію американських військ в Австралії та заявив, що американські війська держаться добре на дусі, що є доказом, що Америка щиро бажає знищити японську аґресію на Пацифіку.

ІТАЛІЯ ПЕРЕСТЕРІГАЄ АРҐЕНТИНУ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Італійський уряд перестеріг Арґентину, що якщо арґентинські кораблі будуть довозити бензину до американських портів, то італійські субмарини будуть торпедувати їх та нищити. Цю ноту вислано з нагоди відпливу двох арґентинських кораблів до нідерляндсько-західно-індійських та американських портів. Це вказує також на те, що Італія має свої субмарини на Карібійському морі.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАГРОЗИЛИ БРЯНСЬКОВИ

КУЙБИШІВ. — Советські війська вбились клином, довгим на 21 миль, в німецькі позиції і, перейшовши ріку Десну, загрозили містови Брянськови, яке є сильно укріплене німцями. На цілім фронті ведуться між німцями і советськими військами сильні бої. Від 11 березня до 11 квітня німці на советськім фронті втратили 1,103 літаків, кажуть советські звідомлення. Зате Совети втратили лише 314. В останнім тижні німці втратили 320 літаків, а Совети 67. Знищено теж відповідне число іншої зброї, як теж самих вояків. Німецькі звідомлення також стверджують тяжкі бої на советськім фронті, зокрема на Кримі.

ЯПОНЦІ ВБИВАЮТЬСЯ КЛИНОМ МІЖ БРИТІЙЦІВ І КИТАЙЦІВ

ЛОСДОН. — Японські війська, які постійно пробиваються здовж ріки Іравади, своєю тактикою хочуть відділити китайські частини від британських. В Анґлії говорять, що положення в Бурмі поважне, але водночас військові знавці стверджують, що фактично війна в Бурмі це ніщо інше, тільки завзята боротьба задних сторожей, щоб тим звільнити наступ японців та дати час Індії підготовитись до оборони.

МАСОВІ НАЛЕТИ НА НІМЕЦЬКУ ТЕРИТОРІЮ І НА ІТАЛІЮ

ЛОНДОН. — Британська повітряна сила виконала масові налети на Рурщину і на італійське місто Турин, в якому містяться італійські воєнні фабрики. В налеті мусіли брати участь сотки літаків, бо британське звідомлення подало, що в пропорції до числа літаків, було втрати лише десять літаків. Шкоди для німців і італійців, як подають британські кола, були дуже великі. Британські літаки над німецькою територією скидали також летючки, в яких на одній стороні були намальовані німецькі хрестові медалі, зсипані на купу, а на другій дерев'яні хрести, символізуючі могили.

ЗАСЛУЖЕНИЙ СПОЧИНОК.—Зовсім вичерпані оборонці Батаану часто попадали з умучення в глибокий сон. Як видно зо світлини цього вояка, він заснув, держачи коло себе досить зброї для боротьби.

ЯПОНСЬКА ФЛЬОТА ЗАГРОЖУЄ ІНДІЇ

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил заявив в британськім парляменті, що Японія згуртувала в Бенґальськім заливі свою величезну морську армаду і нею загрожує Індії. Вона там має щонайменше три панцерники найтяжчої ваги, як теж відповідне число кружляків і контрторпедовців. А до того має пять літаконосців. Якраз тими літаконосцями вона найбільше коїть шкоди прибережним індійським портам, як теж британським кораблям. З літаконосців японці висилають свої бомбовики для нищильної роботи. Так здається, говорив Чорчил, що ті тяжкі панцерники, кружляки і контрторпедовці зібрані для охорони літаконосців перед британськими кораблями, а не для безпосередньої битви з британськими кораблями. Але Британія, говорив далі Чорчил, має в тих околицях теж величезну морську армаду, якої боєва здібність не надірвана ще тим, що японці недавно затопили два великі британські кружляки. Тою британською армадою керує один з найздібніших британських адміралів, Сомервил. Треба кожньої хвилі сподіватись, що та британська армада зустрінеться з японською і тоді виважеться тяжка битва.

МОСКВА ПЕРЕСТЕРІГАЄ ЯПОНІЮ

КУЙБИШІВ. — Офіційний орґан комуністичної партії, „Правда", помістив редакційну статтю, в якій гострими словами перестерігає ту японську „фашистівську кліку", яка говорить про конфлікт між Японією і Советами. „Правда" загрожує, що колиб Японія зламала мировий договір з Советами, то на тім вона найгірше сама вийде, бо Совети на Далекім Сході мають сильну повітряну фльоту, як теж чимало субмарин і інших боєвих суден. Колиж Японія збереже мировий договір, то на тім оба народи вийдуть добре.

ТАТЕКАВА ПРО МИР З СОВЄТАМИ

ТОКЙО. — (Через радіо). — Японський уступивший амбасадор до Москви, Татекава, що саме повернув до Токйо, заявив, що нема що сподіватись, що між Німеччиною і Советами вже в короткім часі прийде до замирення. Він висловив надію, що мир з Советами вдасться вдержати.

КРИПС ПРО СВОЮ НЕВДАЛУ МІСІЮ

ЛОНДОН. — Сер Стафорд Крипс, який тепер перебуває в Карачі, Індія, й повертає до дому, заявив, що невдачу своєї місії він приписує в першу черґу сам собі. Далі він говорив, що всеґіндуський конґрес хотів або всего, або нічого. А що всего Британія не могла йому дати, тому він не дістав нічого. Це Магатма Ґанді настоював, щоб домаґатись від Анґлії цілковитої самостійности, включаючи віддачу всіх збройних сил в руки Індії. Крипс також говорив, що згаданий конґрес хотів, щоб Америка посередничала між Британією і індійцями. Одначе провідник ґіндусів Негру заперечив це і сказав, що це неправда. Крипс висловив надію, що між Британією і Індією таки остаточно вдасться осягнути стале порозуміння.

НОВИЙ ВОЖД „КОМАНДОС"

ЛОНДОН. — Анґлійці чимраз більше розбудовують свої вдаряючі відділи, звані „командос". Ці відділи це найкращі частини в цілій британській армії. Вони складаються з найвідважніших вояків, які теж мають найкраще узброєння. Ними Анґлія раз-ураз нападає на побережжя заняте німцями і завдає німцям шкоду, як теж змушує їх здовж довгого побережжя від Норвеґії до Еспанії вдержувати сильні прибережні залоги. Число тих ударних відділів чимраз більше зростає. Вони мають свою повітряну фльоту, свої боєві кораблі і свої піхотні відділи. Тепер назначено для тих відділів нового команданта, кузина короля, лорда Мавтбетена. Він виконав недавно вдалий напад на вдержаний німцями французький порт Сен Назер і на кілька інших норвежських портів. Військові знавці говорять, що „командос", це завязок тої армії, яка в слушний час зробить інвазію на Европу.

НОВЕ УЛЬТІМАТУМ ФРАНЦІЇ

БЕРН. — Німці знов подали французькому урядови в Віші ултіматум, щоб той уряд співпрацював з німцями, інакше зле з ним буде. Ультіматум містить в собі три точки: орґанізацію пів міліона французьких механіків для воєнного промислу, працюючого для німців; зміну осіб в міністеріяльнім кабінеті, до якого, на думку німців, повинні вступати люди, що є виразні прихильники німців; ґрунтовна зміна в французькій заграничній політиці, зокрема зміна в прихильнім відношенні до Америки. Замітне це, що всі попередні домагання німці закінчували виразними погрозами. Тепер вони нічого не сказали, що буде, коли Франція відмовить. Не знати, чи це треба уважати гіршим знаком, чи ліпшим?

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Лекція Данії

Вісти з Данії дають прекрасну ілюстрацію, чого може сподіватися від німецьких наїзників чужий народ, навіть хочби він добровільно піддався німецькій перемозі й пішов з ним на найдалі ідучі уступства.

Що власне данці є таким народом, не підлягає найменшому сумнівові. Вони просто не ставили німецьким наїзникам найменшого опору, що зрештою не є нічим дивним, коли взяти під увагу традиційні мирні настрої данців, їх розмірне невелике число та безборонність краю супроти Німеччини. Зрештою вони були заскочені німецьким наїздом і зраджені своїми провідниками.

Та якби це не виглядало з данського боку, з німецького боку все було так, як німцям бажалося. Вони могли похвалитися, що данці повелися так, як цього німці бажали. Данці були таким народом, який на основі врочистих обіцянок націстичного уряду міг за свою поведінку ждати всяких полекш і кращого трактування, як народи, що зводять з ними боротьбу, як серби чи поляки.

Щож показують факти? Як представляється Данія під німецькою окупацією під економічним оглядом, найкраще це змалював недавно відомий економіст Берґе Ґрунбавм. Він виказав публично, що німці вибили 35 процентів живого інвентаря Данії й вислали майже це все до Німеччини. З Данії забрано просто всі коні й вислано їх на східний фронт. У цей спосіб Німеччина зруйнувала данську господарку, бо підорвала дальший її розвій. Заробили щоправда „паскарі", — декотрі з них стали міліонерами, — але це не можна вважати збогаченням данців як народу.

Доля цього економіста, що важився малювати публично наслідки націстичної господарки на економічний стан Данії, є знову ілюстрацією політичного стану, в якому найшовся тепер данський народ. Берґе Ґрунбавм за свій відчит опинився в концентраційному таборі на острові Норт Сйоляндт під Копенгагою, між 620 інтелігентами, котрих туди запроторив нібито данський уряд, а котрих там стереже націстичне Гестапо. Отже й там данська влада лише поверховна маска; на ділі ввесь край находиться під націстичним чоботом.

Не дивлячися на те, що данці націстичному наїздові опору не ставили, з їх давних свобід, економічних і політичних, не лишилося й сліду. Тепер навіть ті, що свідомо відводили народ від опору окупантам, що казали народові сподіватися прихильности сильних, нині болючим досвідом навчені про вартість націстичних обіцянок. Цілий народ, одурений, ограблений, визискуваний, позбавлений навіть найпростіших прав протесту, кервавиться на те, аби німецький вояк мав повний шлунок і міг добре воювати за той новий лад, у якому данцеві призначена роля визискуваного раба.

Подбати і Про Свій „Кредит"

Бажати дістати признання (по американськи „кредит") за свою громадську чи яку іншу ідейну працю — є річ природна і людська, хоч, як знаємо задля цього „кредиту" маємо нераз багато клопоту в народній праці й в організаціях, бо домагаються його часто такі, що він їм не належиться. Буває клопіт і тому, що хтось самовільно забирає собі „кредит" за чужу працю і ще тим величається по газетах, чи деінде. І таке є з поодинокими людьми, як і є теж і з організаціями. Та буває часом такий „кредит", за яким таки треба побиватись ради добра загальної справи. Ось таке, а не інше, признання маємо на думці, коли порушуємо справу **української праці для Американського Червоного Хреста.**

Перед нами цілий ряд листків, що їх випускає тижнево Американський Червоний Хрест зі своєї головної кватири в Вашинґтоні як бюлетени. Бачимо там постійні згадки про хорватів, чехів, сербів, еспанців, арабів, поляків і т. д., як теж і про ріжні запомогові організації, що допомагають А. Ч. Хрестови. Бачимо там звіти про жертви, як теж про працю при шиттю, чи яку іншу. І то звіти з ріжних місцевостей, з Дітройту, Нюарку, Бостону і т. д. Є отже згадка про ріжні національні групи у ріжних містах, а не можна ніяк подибати згадки про працю американських українців, згл. українок. Очевидно, що якби не згадувано за інші ґрупи, то ми цеї справи не порушувалиб. А так виглядає, що коли не згадують про українські ґрупи, то видно, що їх нема, а як є, то нічого не роблять.

Не припускаємо такого, щоб хтось у головній кватирі А. Ч. Хреста ставився неприхильно до жертв і праці американсько-українського громадянства. А коли так, то значить, що треба шукати причини деінде, бо нема найменшого сумніву, що є українські відділи А. Ч. Хреста, що зібрали гарні жертви і дали поважний вклад праці. Про це знаємо хочби з того, що подається в нашій газеті, чи з того, що пишуть американські газети по місцях.

Нам здається, що дуже можливо, що Філії А. Ч. Хреста („Чептерс") тому не подають до Вашинґтону звітів про діяльність українських відділів, що цього не припильновують самі відділи. І тому їхня праця є обнята загальною працею Філії. В тому не булоб нічого злого, бо добре діло всеодно зроблене, але коли розголошується з Вашинґтону працю ріжних національних груп, то не можна допускати, щоб у тому не було згадок теж і українських груп. Коли іде про ідейну і високо-гуманітарну працю, то в ній мусить фіґурувати теж і українське імя, щоб видно було наглядно, що й ми є при тому. Тому добре буде, щоб наші відділи А. Ч. Хреста, чи організації, що складають поважніші жертви на А. Ч. Хрест, таки пригадували Філіям, щоб вони подавали про це згадку до головної кватири в Вашинґтоні з тим, щоб звідтам розголошувано теж і українську працю, нарівні з працею інших, якщо та праця така, що за неї належиться „кредит".

На Першім Місци — Американські Інтереси

Большевицькі ґазети в Америці, серед них „УЩВісти", які ще недавно верещали, що війна в Европі, це не є бизнес Америки, нині хотілиб, щоб Америка і Британія думали тільки про безпеку Совєтів і тільки це одно ставили на **першому** місці. З певною дозою льоґіки вони говорять: „Хіба всі ваші ґенерали і стратеґи не стверджують, що совєтський фронт є найважніший і на нім рішиться доля цеї війни? А коли так, то хіба не треба на совєтський фронт кидати всі сили, щоб той фронт рятувати?" Після тих запитів вони роблять дальші висновки і прозивають „націстичним агентом" кожного, що зробить хочби найменшу критичну заввагу, звернену на адресу совєтського режиму. Навіть комуністичні експерименти мають бути в очах тих большевицьких агентів недоторкальними, поза всякою критикою. Хто поступає інакше — той у них „співпрацює" з ворогами Америки. А що й ми сміємо врядигоди висловити деяку заввагу в сторону совєтського режиму, то й нас зараз зачисляють до тих „ворогів". Якжеж та справа мається?

Большевицькі агенти в Америці мусять раз на все ясно зрозуміти, що Америка в нинішній час заінтересована в збірній силі народів, що живуть в Совєтській імперії, а не в режимі, який нині над цими народами панує. Америці і Британії потрібно тої збірної сили не на те, щоб та сила розгорталась по лінії комуністично - московського імперіялізму, тільки на те, щоб здержала німецький імперіялізм, який зо свойого боку загрожує цілому культурному світові. Ось це є головною і одинокою причиною, що нині Америка є в одні̇м таборі з Совєтами, а не симпатія до совєтського режиму.

Вслід за тим усе, що скріпляє збірну силу народів, живучих на сході Европи, є корисне для Америки і для Британії. Бо та збірна сила тим скаже могтиме ставити опір німецькому імперіялізмови. Тому цілковито корисним і бажаним для Америки може бути й те, що критикує большевицький режим, але проте помагає скріпленню тої сили, що бореться з німцями. В тій саме цілі навіть президент Рузвелт натискав на совєтський режим, щоб він злагіднив своє відношення до релігії, хоч така зміна не була дуже по нутру совєтським безбожникам. Але це було корисним для вищої справи: воно з одного боку злагіднювало погану опінію про Совєти в очах американського народу, а з другого давало кращу надію для совєтських народів, що по війні і по виграній вони теж заживуть дещо кращим життям та більшою свободою.

З тих саме мотивів і ми, врядигоди, критикуємо совєтський режім: не на те, щоб, тим ослабити збірну силу народів, живучих під совєтською владою, а щоб навіяти їх новою надією, що їх доля поправиться, як виграє той табор, в якім знаходиться Америки. Кому [illegible] ре-жімови не по душі — трудно. **Ми маємо на увазі інтерес Америки, а не інтереси большевизму.**

З тих то причин ми все підкресляємо, що в нашому розумінню Америка і Британія, держачи з Совєтами один бойовий фронт, не одобряють тим самим вцілости того, що діялось чи діється внутрі Совєтів, себто большевицького режиму. Ми далі кажемо, що **всі** поневолені народи мають надію на визволення, бо таке виходить з того, що проголошено — хоч може і в дещо загальниковій формі — в відомім Атлянтійськім Чартері, зложенім президентом Рузвелтом та премієром Британії, В. Чорчилем.

На нашу думку завданням українсько - американської преси, якої голос в який небудь спосіб може окружними шляхами продертись і до численного українського народу в Европі, є піддержувати надію, що по війні з боку переможної Америки і Британії прийде і для нього полекша. В той спосіб ми видираємо українські чисельні маси з німецьких впливів; бо як відомо, німці нині голосять на Україні, що лише вони, одинокі вони, можуть бодай в обмежених границях задоволити національні аспірації українців; Америка і Британія, це союзники Совєтів і вони їх всеціло будуть піддержувати. Так говорять німці. А нашим обовязком супроти Америки є ті німецькі впливи серед українських мас та серед української інтелігентної верстви паралізувати. А ми не зможемо цього виконати, коли в базарний спосіб захвалюватимемо все, що роблять большевики на українських землях. Також не спаралізуємо ми тих німецьких впливів, відбираючи українським масам надію, що по війні буде краще. Навпаки, відбираючи їм надію на зміну, ми іщлиб на руку німецькій пропаґанді, що голосить, що український нарід може свої аспірації, бодай в певних границях, реалізувати лише при німецькій підмозі. Це булаб вода на німецький млин. А до цього, як американським громадянам, нам не вільно допустити.

Розуміємо вповні льоґіку большевицьких агентів, бо для них тільки добро Москви є найвищим законом. Їх таке наше поступовання не задоволяє. Але це тому, що вони на першім місци ставлять добро Москви і большевизм, а не добро Америки і демократію. Для них вже краще булоб на ціле горло верещати про поміч для Совєтів і ні словечком не згадувати про якінебудь зміни в большевицькім режимі, чи про якісь надії на визволення, як війна закінчиться. Що через таке ставлення справи ми Америці не помагаємо, для них менше важне. Та для нас, як вже сказано на початку, на першім місци стоїть інтерес Америки; а потім теж і інтерес міліонів наших братів. Долю тих братів ми хочемо звязати з долею нашої прибраної батьківщини. Ми хочемо, щоб всі вони, де вони не булиб, стояли по нашім боці, та щоб боролись у тій надії, що за цю боротьбу їм опісля припаде частина тих свобід, які гарантує Атлянтійський Чартер.

Нітрогліцерину, вибуховий матеріял, винайдено в 1864. р.

На Алевтійських островах є майже безнастанні мряки.

ҐУМА

Американська цивілізація має основою широку транспортацію. При тім вживається багато возів з ґумовими опонами для колес. Війна за свободу вимагає багато ґумових опон для боєвих авт, великих вантажних авт та військових літаків. Ґума також вживається для могутніх тенків і для покриття газолінових тенків на боєвих літаках, щоб їх не могли пробити кулі.

Ось чому Злучені Держави потребують тепер більше ґуми, ніж будькол перед тим. До війни, більше як 90 відсотків потрібної Злученим Державам ґуми привозилось з Далекого Сходу. Більшість ґуми приходило з Малаї та з Голяндської Східньої Індії. Кожний знає, що сталося з тими країнами. Вони є захоплені ворогом — японцями.

Тому нікому не дозволяється купувати нові ґумові опони для звичайних поїздок мирного часу. Дуже уважно розподіляється ґума навіть для направлення старих опон. Спинено продукцію деяких ґумових виробів та вкорочено виробництво багатьох інших.

Уряд Злучених Держав знав, що японці можуть пробувати вслід за Німеччиною та Італією переводити божевільний плян завоювання. Тому було пороблено запаси нової ґуми ще до подій в Перл Гарбор. Але ті запаси не багато перевищують загальну потребу в ґумі за мирного часу на 12 місяців — коло 600,000 тон.

Тепер вважається на те, аби ті запаси вистарчили можливо якнайдовше, та щоб вживати їх на речі, конечно потрібні для перемоги у війні. Виробляється також скільки можливо штучної ґуми, так званої синтетичної, що робиться з нафти. Будуються нові фабрики для продукції синтетичної ґуми й за рік чи два буде її чимало.

Злучені Держави допомагають теж країнам Латинської Америки збільшити їх виріб природньої ґуми. Колись більшість такої ґуми добувалась з ґумових дерев в Бразилії. Тепер Злучені Держави посилають наукових та фахових людей до Південної Америки, щоб помогти відновленню ґумової індустрії Західньої Півкулі. Ґумові дерева найкраще ростуть в смузі, що тягнеться на 15 та 16 ступнях ширини по обидві сторони від екватора.

Правдоподібно, наше найбільше джерело ґуми тепер складається зі старої ґуми — старих опон, ґумових чобіт, рукавиць та тисячі інших ґумових речей, вже непридатних до вжитку. Стара ґума на фабриках змішується з певним відсотком нової ґуми й переробляється. Цю перероблену ґуму, в більшости, можна вживати для тих самих цілей що й нову. Тепер її виробляється більше як 300,000 тон на рік, якщо дається до фабрики досить старої ґуми. Кожний з нас може помагати, збираючи стару ґуму та продаючи її найближчому торговцеві старими речами.

Стара ґума може складати одну третину ґуми, потрібної для воєнних цілей. Приміром, для одного військового плаща від дощу треба три четвертини фунта старої ґуми.

Ярослав Гашек.

У КОГО ЯКИЙ РОЗМІР ШИЇ?

I.

У грудні 1866. року міністер Байст на приказ Франца-Йосифа опрацьовував у Будапешті проєкт реконструкції кабінету державної тайної поліції. В своїй роботі він кермувався приміром і зразком організації інквізиційної інституції в Еспанії. І взагалі він студіював історію інквізиції, починаючи від Моріля, Жана Мартіна, а кінчаючи Томою Торквінадою. Всі ті поважані імена закінчували агенти празької тайної поліції — Слива та Клабічек.

Так, слідкуючи історію розвитку інквізиції, ми найшлися в столітті, коли все рішалося мечем, шибеницею та поліцією. Агент Слива був чорний, Клабічек — блідо-жовтий. Вони все ходили оба та разом творили наче якийсь чорножовтий прапор.*) Комісар Клабічек, крім усього іншого, мав іще руді вуси та до чорножовтої барви додавав іще червону і так разом із комісаром Сливою національний німецький прапор. По науковому це називається мімікрі, себто приноровлення даного сотворіння до окружаючих барв.

З початком війни тих двох новітніх інквізиторів виявили велику діяльність. Часом їм вдавалося за один день перевести з трицять ревізій у домах Праги та їздити автом кількасот кільометрів. Вони привезли Кльофача в Прагу, відвезли Крамаржа з Праги до Відня та відфотографувалися разом із трупом увязненого Кратохвіля.

Вони доповняли один одного. Коли агент Слива ревідував кальсони підозрілого чоловіка, агент Клабічек забавлявся з його жінкою. При цьому вони оба були такі дуже ввічливі та так любо всміхалися.

У їх усмішках пробивалися відділи поліційної управи на Вартоломейській вулиці, воєнний суд на Градчанах і кілька літ тюрми.

При кінці 1914 року я удостоївся також уваги тієї нерозлучної пари. Завдяки тому повстала також і ця детективна історія.

II.

Це приключилося вельми рано, коли всі порядні люди вже сплять або йдуть спати. Неждано роздався електричний дзвінок. Хтось сильно застукав у двері і викрикав. Я зацікавився, що це за сварка.

Я підійшов до дверей та з удаваною рівнодушністю спитав, чого потребують. Мені відповіли відомими словами:

— Відчиніть в імени закону!

Коротко мовчанку нарушив жіночий голос.

— Вас, пане, просить поліція.

— Добридень, господиночко, — відповів я, відчиняючи двері.

У коридор вдерлася товпа підозрілих типів, серед яких я зараз пізнав агентів Сливу та Клабічека. Трьох агентів, одітих у державні одяги, стануло в коридорі та взялися оглядати вішало (шараги), так як оглядають мексиканські бандити галузки дерева, на якому збираються повісити своїх земляків.

Агенти усміхалися, а Слива заговорив підлесливим мягким голосом:

— Простіть, що ми вас тривожили та нарушили вам сон. Та вам відомі наші службові обовязки. Ми одержали приказ перевести слідство. Сподіємося, що ви не будете забирати часу ні собі ні нам і підпишете отсе. Я вірю, що ніяких доказів у вас не найдемо. Коли ж ви не підпишете приказу, то ми переведемо ревізію без вашої згоди.

Тимчасом агент Клабічек найшовся вже в кухні. Я пішов за ним. Він стояв із заложеними за спину руками, наче Наполеон, і пильно глядів на кухонний блят.

— Це кухня, пояснив я.

— Ах, — озвався Слива — це дійсно кухня! Клейбер, — покликав він одного агента з коридора, — будьте такі добрі оглянути кухню.

За чверть години кухня була розвалена. Клейбер подобав на грабіжника, що дістався у хату комином. Та він не зважав на те, а зовсім свобідно розмовляв на політичні теми.

— Це зовсім природно, — говорив він підморгуючи до мене — що держава не може погодитися з анархістичними елементами. Тому ви не повинні дивуватися, коли держава не вживає до гострих засобів.

Моя кухня стала перемінюватися в бельгійське містечко, яке щойно бомбардували німці. Всюди валялися пакети, кухонна посуда та причандали, шуфлядки від столів, рондлі, стільниця, машинка від мороженого, яку Клейбер розібрав молотком і кліщами. З дошки до прасування білля звисало сумно відірване полотно. Із виломаних дверей комірки вивалилося все, що там було, точнісенько наче розпороне черево нещасного коня після страшної битви з розюшеним биком. Солені гриби змішалися з мармелядою (джем). Агент Снопик пробував ложечкою з розбитої баньки сливкові повидла та сказав із усмішкою:

— Ми довідалися, що два роки тому назад ви в каварні „Рояль" грали в білярд із адвокатом Савичем.

Тимчасом агент Клабічек розрубав на половину бляшанки з консервами, впялив очі в їх містоту, сподіваючися, що щось найде в них, бо позавчора при домашній ревізії в одного політично підозрілого він найшов у консервах шматочок швайцарської ґазети „Ціріхер Пост".

Коли ми так весело розмовляли в кухні, на знак агента Снопика два інші агенти пустилися до спальні.

Агент Клабічек отворив іще бляшанку шротів і бляшанку сардинок у маслі тай ми також пішли у спальню.

Спершу я ніяк не міг зорієнтуватися, бо в спальні, здавалося, лютувала сніговія та засипала все білими клаптиками снігу. Це агенти розпороли перину.

Снопик із звичайною усмішкою сказав до мене:

(Докінчення на стороні 3-тій)

*) Бувший австрійський прапор.

НА РІЖНІ ТЕМИ

У ДЕМОКРАТИЧНІЙ КРАЇНІ

З Лондону телеграфують донесення про великі збори, скликані Краєвою Радою Громадянських Вольностей для попертя свободи преси.

Показується з донесення, що на вічу критиковано британський уряд за такі речи, як: покликування редакторів опозиційних часописів до війська, загрожування урядом опозиційній газеті завішенням, заборона комуністичного часопису.

Факт, що британський уряд недивлячися на війну, дозволив відбути такі збори, а в тім висилати про них вістку телеграфом в американські газети, як не може краще ілюструє наставлення демократичної країни до свобід громадян. Хто такої ілюстрації не розуміє, най собі представить, що сказав би якись авторитарний уряд, опертий на вождівську засаду, якби хтось з громадян пробував організувати віче для критики уряду.

ЧОМУ КРИТИКУЮТЬ

На згаданому лондонському вічу виступив один бесідник з критикою британського уряду за те, що уряд загрозив часописові „Дейлі Мирор" за критикування уряду за завішення комуністичного щоденника „Дейлі Воркер".

Не пересуджуючи самої справи свободи преси, варта би одначе спитатися: чому „Дейли Мирор" критикує уряд за здушення „Дейли Воркера"? Чи тому, що „Дейли Мирор" є справді за свободу преси, навіть хочби для комуністів? Чи може „Дейли Мирор" просто тому виступає проти здушення „Дейлі Воркера", бо це робить уряд, котрий „Дейли Мирор" поборює?

ТЕЖ ІЛЮСТРУЮТЬ

В певному звязку зо засадою свободи преси стоїть так звана академічна свобода, або свобода науки. (Під свободою науки розуміється свободу вчених людей висказувати в своїх науках такі погляди, які вони вважають за правдиві).

У демократичних краях цю свободу науки признається вчених навіть в час війни.

Як розуміють свободу науки тоталітарні держави, добру ілюстрацію дає нам квіслінський „уряд" у Норвегії, видаючи в руки німецьких окупантів професорів норвезьких університетів, що не погоджуються з Квіслінгом.

ТЕЖ ВИЯСНЕННЯ

Сімдесять-літнього професора Сейпа держали ці „супер-патріоти" з табору Квіслінга цілий місяць у темниці, на хлібі й воді, за те, що він не погоджувався з „новим порядком" Гітлера в Европі. Не зломавши його темницею й голодом, депортували його потім з Норвегії в Німеччину, де очевидно Гітлерові посіпаки розправляться з ним так, що вже ніхто не буде міг сказати, що Сейп був проти Гітлера.

Це мимоходом дорогою контрасту виясняє становище тих учених, котрих подібна доля не стрічає, котрі не дивлячися на німецьку окупацію, тішаться свободою, котрі задержали свої позиції, пенсії й почести.

Цікаво, чи почувають вони, що вони справді мають свободу?

СВОБОДА ЧУЖИНЕЦЬКОЇ ПРЕСИ

Як доносить з Вашингтону „Асошіейтид Прес", федеральний уряд студіює питання контролі так званої чужомовної преси в Злучених Державах.

Є саме в Америці тепер коло 1,600 часописів, видаваних ріжними не-англійськими мовами. Найбільша група це часописи німецької мови; є їх коло 220. За нею йде жидівська преса: 213 часописів. Потім еспанська преса: 159 часописів. Італійська: 150 часописів. Польська: 91 часописів.

Звісно, що головний клопіт уряду з газетами в теперішній воєнний час в питанні: як відносяться ці часописи до воєнного зусилля? Чи вони помагають в війні Обєднаним Державам? Чи Державам Оси?

ПО ДЕМОКРАТИЧНОМУ?

Говориться в донесенні „Асошіейтид Пресу", що справою занялися урядники департаменту війни й урядники справедливости. І виходило би з цього, що між тими департаментами є певні розходження.

Наприклад, департамент війни, мовляв, своїть за те, щоби завісити всі ґазети, що виходять німецькою, італійською або японською мовою.

Це очевидно справу дуже упростило би: просто усунуло би журбу уряду про те, як ті ґазети пишуть. Одначе заходить при тому питання: чи це було би по демократичному? Власне демократія не признає такого „простого" вирішування справи через закривання рота всякому чоловікові, щоби боже-борони він не сказав чогось невідповідного або незаконного.

ДРУГА СТОРОНА МЕДАЛІ

Департамент справедливости видимо заступає погляд, відмінний від погляду військових кругів. Він бачить, що чужомовна преса може сповняти для американського уряду дуже важні завдання. Вона вдержує звязки між урядом й читачами тих ґазет. Навіть коли така ґазета видається якоюсь не-англійською мовою, котроїсь ворожої держави, то й в такому випадку вона може послужити американському урядові в його зносинах з цими ворожими чужинцями. Вона може повчати їх про такі справи, як реєстрація чужинців, ідентифікація ворожих чужинців, здача контрабанди.

Отже навіть таку ґазету не було би порядно закривати. Чи не було би краще дозволити їй далі виходити, але дивитися за те, щоб вона урядові не шкодила, а помагала?

ЧИ ВСІ?

Каже „Асошіейтид Прес", що військові урядники є за забороною всіх італійських, німецьких і японських часописів.

За те урядники департаменту справедливости є за приміненням якогось загального правила до всіх чужо-мовних часописів, але вони є проти загальної заборони часописів, писаних „ворожими" мовами.

Який мотив подають урядники справедливости для свого наставлення, не важко догадатися. Наставлення військових ставить усі газети в одну клясу: ніби всі газети писані „ворожими" мовами, є ворожі для Америки або Обєднаних Держав. Як звісно, є газети, писані італійською й німецькою мовою, що є проти Німеччини й Італії, а за Обєднані Держави, як зрештою є газети, писані „неворожими" мовами, що симпатизують з Німеччиною, Італією й Японією. Є навіть такі ґазети між тими, що писані англійською мовою.

Отже не є зовсім розумно йти за мовою. Не мова вирішує, як газета ставиться до війни, а її редактори, чи видавці.

ХОВАЮТЬСЯ ПЕРЕД ШРАПНЕЛЯМИ.—Драматична світлина показує американських офіцирів, як вони ховаються в славних „лисячих норах" підчас обстрілу Батаану. На світлині: капітан Лител, сержант Грейгем, поручник Фрутингер і капраль Картер.

Домашній Фронт

За пару тижнів Америка фактично заставить свою індустрію до одного завдання — воєнного. Більшість американських фабрик будуть занятi продукцією знаряддя війни, так само більшість робітників. Майже весь метал, здобутий в шахтах, чи зібраний як старі кавалки в містах, містечках та на фармах, буде вжито для виробленя того знаряддя.

Всі зміни продукції мирного часу на воєнну робляться наказами Ради Воєнної Продукції. Тими наказами буде покладено кінець виробництву приладів та предметів зручности, якими славилася Америка. Це значить, що рівень життя американців буде нижчим, доки не переможемо ворогів демократії.

Але не тяжко тимчасово погодитись на нижчі умови життя, коли ми знаємо чому це потрібно. Тепер якраз добрий час думати про те, чому ми повинні прийняти нижчий рівень життя.

Перед нами кілька сумних річниць. 9. квітня є друга річниця захоплення Норвегії нацистами. За пару місяців — річниця упадку Низинних Країн та Франції, річниця Донкерку.

Всі ці річниці нагадують, що не досить мати відвагу в боротьбі з „віссю". Щоб подолати нацистів треба дорівнятися з ними машинами. Найвідважніший вояк з рушницею не встоїть проти тенка.

Тепер ми починаємо здобувати ті тенки й інші речі, що потребуємо — зброю, літаки, кораблі — у великій кількості. За березень ми видали поверх три біліони долярів на наше воєнне зусилля, з них понад два з половиною біліонів на амуніцію та воєнне будівництво.

Це значить, що Америка тепер виробляє знаряддя для своїх збройних сил та для союзників вартости приблизно на рівні 30 біліонів долярів річно. Ми повинні робити навіть більше й ми вже починаємо виробляти в три рази більше ніж за останній рік. Нехай Гітлер, Гірогіто й Муссоліні подумають над тим.

Найважнішою проблемою, що стоїть перед нами сьогодня й кожного дня, є проблема продукції. Але саме тепер ми маємо перед собою ще три інші важні справи. Це є брак деяких матеріялів, транспортація й інфляція.

Транспортація з кожним днем стає більш утрудненою. Це є дуже важною причиною, чому ми повинні порозуміватися з приятелями, або сусідами й разом одним автом їхати до праці. В цей спосіб гумових опон вистарчить на довше. З бігом часу залізнична транспортація також ускладнюється. Залізницею перевозиться постійно зростаюча кількість воєнних річей і вояків.

⁂

Бюро Адміністрації Цін поборює інфляцію та зріст цін. Ця боротьба повинна бути виграна, якщо хочемо мати успіх в наших воєнних зусиллях. За останніх пару днів Бюро Адміністрації Цін встановило максимальні ціни ще на багато речей, від щипців до накручування волосся до машинок на сухари.

⁂

Рада Воєнної Продукції видала наказ, яким забороняється виробникам цигарок вживати оловяні листки для завивання пачок з цигарками після 1. травня, незалежно від того, скільки листкового олова вони мають під рукою. Звичайно з олова виробляють кулі. Його вживають також при виробі високо-пробної газоліни для бомбових літаків.

Рада Воєнної Продукції також веде кампанію по збиранню старого олова. Вона старається, аби кожний фунт старого металю попав назад до горнила. В цій кампанії кожна особа може помагати.

Тепер, в часі весняної чистки, є добрий час для відшукання старого металю, шмаття, гуми та паперу. Майже кожна розбита й непридатна річ є добрим матеріялом. Коли ви її даєте, можете бути певні, що ви допомагаєте здобути перемогу.

⁂

Це є вперше, що Америка віддає свою велику індустріяльну машинерію на виконання воєнних завдань... Спинено всю продукцію автомобілів багато місяців тому, але за першої світової війни тільки в серпні 1918. року почали обмежувати продукцію авт. І тоді було дозволено виробляти одну четверту частину нормальної продукції в другій половині року... Фармерські трактори, що замісць сталевих колес почали були вживати гумові опони, мають назад повернутися до сталевих колес, де буде можливість їх знайти... Пайкування цукру буде проводитись згідно з пляном... Не викидайте печних рур цеї весни, бо буде мало нових... Бережіть свої виссавачі пороху (векуум клінерс)... Нові будуть аж по війні. Бицилкі видаватимуться на картки.

ЯПОНСЬКИЙ АМБАСАДОР ХВАЛИТЬ СОВЕТИ.

ТОКИО. — Уступивший японський амбасадор Татекава вернув до Токио з Москви і заявив, що Совети є певні, що їм вдасться відбити німців і віднести перемогу. Хоч в Советах є певні браки, як ось тютюну, вина, проте совєтське населення зносить мужньо ті недостачі і на все відповідає „нічево", говорив Татекава.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ВАЛІНҐФОРД, КОНН.

Підслухане в іншім стейті.

„Де ви будете цеї неділі?", питає сусід сусіда, „бо я їду з родиною знову до Гартфорд, Конн. на Шевченкове Свято як це було минулого року". Дальша розмова пішла про те, що молодь у стейті губиться, бо нема кому подбати, щоб її гуртувати.

„Та я поїхав би також, якби так знав, що зійдусь там з кумом з Ровд Айленд", відповідає сусід.

„Та певно, що стрінете, бо з того стейту їде до Гартфорд багато молоді, а здається, що навіть предсідник тої Молодечої Організації є родом з Ровд Айленд", відповідає другий, пригадуючи, що й тикети дешеві, бо тільки по 55 і 85 центів, а дохід призначений на стипендії для наших студентів.

„Так уже поїду до Гартфорд на 19. квітня", відповідає сусід", бо як не їхати, коли співатиме один з найкращих наших Молодечих Хорів, та коли говоритиме про Шевченка визначний американський професор з Ню Йорку".

А. Маланчук.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Відділ 42. У. Н. Союза в допомозі краєви.

Товариство ім. Тараса Шевченка, від. 42. У. Н. Союза, ще в місяци вересні минулого року закупило Бонд Оборони за суму $100. Два місяці опісля, в грудні, на річних зборах члени взяли під розвагу потребу дальшої помочи нашій прибраній Батьківщині й ухвалили, щоб ще закупити Бондів Оборони за суму $500. Уряд взявся до виконання ухвали і в місяци січні купив Бонд Оборони за $100, в лютім за $100 і в березни за $100. Так буде далі купувати аж до суми $500. Не купуємо ступнево тому, що в касі нема грошей, а тому, щоб ненарушувати ощадностевих грошей в банку, бо тримати гроші як ощадности, це теж поміч нашій країні.

На Американський Червоний Хрест наш відділ ще минулого року в листопаді дав $5, а на річних зборах додав $10. На місячних зборах в лютім члени від себе жертвували суму $12. Збірка буде продовжуватися далі.

Також наш відділ закупив два примірники „Історії України" Грушевського і дві книжки „Богдан — гетьман України". З них призначено по одному примірникови до місцевої бібліотеки Форсмана, а по одному лишається для нашого товариства. В нашій місцевости є ще більше бібліотек і булоб добре, щоб й інші відділи (а є в нас їх більше!) постарались до тих бібліотек ось так важні видання про Україну й український нарід.

Петро Головачук, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДБАЙМО, ЩОБИ БУЛО ЗАПИСАНЕ І УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ

Працюю в одній великій фабриці при т. зв. „дефенз ворк". Усім нам роздали бляньки, щоб купувати Бонди Оборони зараз, або на виплат. Це зрозуміле, бо таке кожний з нас повинен робити і купувати державні бонди. І не в тому річ, коли забираю голос, а тому, що зараз зачали підходити до нас деякі особи і пхати нам картки, щоб записати, що ми „русскі" і скільки даємо на бонди. Потім зачали поляки вести агітацію і складати „польську лісту". Не знаю, чи таке водиться по інших фабриках, але в нас так є. А я звертаю увагу на те, що коли так позбирають ріжні російські, польські чи які інші лісти, а не буде українських, то потім готов хто думати, що українці не дуже патріотичні, що не дбають про добро свого краю і т. п. Отже, коли де таке діється, там українські робітники повинні мати свою лісту, щоб було знане, скільки вони складають на оборону Америки. Оскільки знаю наших людей, то ми певно не повстидаємось, а будемо між першими.

П. Л., Ню Йорк, Н. Й.

У Кого Який Розмір Шиї?

(Докінчення зі сторони 2-гої)

— Чи воно не пригадує вам поля, на яке тихесенько паде сніг? Менше-більше тиждень тому також в одного редактора в Кладні ми розпороли перини, агент Патличка при цьому перевернув фляшку з „лісовою перфумою", а в сусідстві грамофон заграв „Рождество Христове". Так повірите, що ми почувалися наче в навечеря Рождества!

Тимчасом агенти вже розпороли подушки та тельбушили матераци. З пірям змішалася морська трава і мої ліжка подобали на остатки розбитого корабля. Із умивальниці витягли крани (водопроводні курки), зеркало перед умивальницею відшрубували, щоби поглянути, чи не написане щонебудь на відворотному боці. Коли так оглядали зеркало, воно трісло, наче лід на морозі, і небаром уся ідальня пригадувала хату, в яку щойно вдарила хвостом комета.

— Ви не можете собі уявити — сказав мені Клабічек — скільки то треба витратити енергії для цього, щоби встановити в Австрії порядок. Вірте, що від того можна посивіти.

Я цьому радо повірив, коли слідкував, як вони обходилися з моєю бібліотекою: гадаю, що навіть німці не обходилися так із університетською бібліотекою в Львові.

Коли Снопик викинув із моєї бібліотеки Історію Паляцького, він іронічно сказав:

— Ви це також читаєте?

Клабічек сидів на великій купі книг і вправлявся в ломанні окладинок, бо він чув колись, що вістка про невдачу біля Ватерльо дісталася до Франції в окладинці молитвенника маркізи Деміо.

Моє бюрко не зробило їм великого труду. Слабий удар молотком — і замок відлетів, а верхня дошка стала вгинатися, наче вмираючий лебідь.

Дуже зацікавився Снопик пожовклим від старости листом, що його писав мій дідусь до своєї бабусі. Він прочитав також листи, що їх писала до мене моя жінка, а оглядаючи її фотографію, спитав мене:

— Що це за жаба? — А потім додав. — Я всеж таки дивуюся вашому смакові!

Листи та фотографії винесли на коридор. Там один із агентів держав на ланцюшку мого пса Балабана, брудного та викликаючого спочування. Опісля мені звернули його зовсім обстриженого, з виголеною спиною. Показується, що вони пригадали собі, що колись, у стариннїй Греції, тайні вістки писали на обстриженій голові собак, а коли вона заростала, то собаку відсилали тому, хто повинен був прочитати вістку. Потім собаку знову обстригали, обмивали голову, писали відповідь і ждали, поки знову не заросте волоссям. Бідненький Балабан! Щож торкається листів і фотографій, то, самособою, пузатий Каролько, син поліційного інспектора Барнера, що завідує поліційним архівом, досі забавляється тим, що устиває з них ріжні фігури.

До полудня їм удалося закінчити розгром моєї хати. Ми ходили по коліна в паперах, у порозриваних книжках, в обрізках шкіри з обстановки, в пірю, пусі та морській траві. Клабічек іще раз оглянувся довкола, а коли переконався, що вже нема нічого, що можна би розбити, пороти і ломити, щераз перейшов по всіх кімнатах і вкінці пристанув біля куфра з біллям, біля котрого на долівці лежало моє біля потопане, з відбитками кількох черевиків.

— Гляньте, — сказав він подбідоносно — а про цю коробку ми й забули.

Він ударив ногою в коробку, викинену з куфра. Від удару коробка отворилася і з неї викотилися білі крохмалені ковнірці.

— Дивіть, ковнірці, — скрикнув Снопик. — А чи не маєте ви привички щонебудь записувати на них, як це робив власник одної гостинниці в Белах?

Вони довго перевертали та переглядали ковнірці, а вкінці Клабічек, наче до себе, сказав:

— Для нас ті ковнірці були би трохи замалі. Моя шия в обємі має сорокшість, а Снопикова — сорокчотири.

НОВА ҐВІНЕЯ

ОСТРІВ ПЕРВІСНОЇ РІСТНІ І ПЕРВІСНИХ ЛЮДЕЙ.

Коли розкриєте ґеографічний атляс у місці, де находиться Австралія з Океанією, — то передусім ваше око зупиниться не на яйцеватого виду Австралії, а на потворі, що нагадує якогось передпотопового смока чи ящірку.

Так, вам певно, все уявляєся острів, положений на півночі від Автсралії — Нова Ґвінея. Злуда могутніє тимбільше, що масивні гори, котрих головний пояс тягнеться поздовж оси острова, — дуже нагадує нам хребет цієї потвори, що випняла на південь своє велитенське черево, а на захід висунула довгу шию, погрожуючи головою з відчиненим ротом.

Нова Ґвінея — це найбільший острів з ґрупи т. зв. Мелянезії. Як відомо в Мелянезії відріжняємо такі ґрупи: 1) Нова Ґвінея з архіпеляґом Бісмарка, 2) острови Соломона, 3) Нові Ґебриди, 4) Нова Каледонія з островами, 5) острови Фіджі. Нова Ґвінея займає 772,000 кв. клм, тобто стільки, що Польща, Мадярщина й Румунія разом взяті.

Країна невідомих чарів.

Нова Ґвінея — досі ще мало досліджена. А всеж таки кожна наукова експедиція захоплюється чаром тієї невідомої країни. Завдяки гарячому й вогкому підсонню — розвинулася тут буйна ростинність; все зелений тропікальний ліс, з прекрасно цвітучими ростинами — і з цілком інакшою ніж на окружаючих Н. Ґвінею островах — звірнею. А що тут доволі мала кількість хижаків, тож розвелися тут ріжні роди тварин, що просто чарують своїм виглядом. Рідко де можна найти так гарно упірені птиці, як у Новій Ґвінеї; їхнє піря грає красками, як квіти, блищить, як дорогі жемчуги, є великою приманою для двоногих хижаків, які безжалісно полюють на безборонних птахів, так що існує загроза, що можуть їх цілком винищити.

Мешканців Н. Ґвінеї звуть загально п а п у а н ц я м и. Їх кількість обчисляють приблизно на міліон голов. Назагал, це мелянезійці, тобто бородаті мурини, темно-бурої, а то й чорної краски, з кучерявим волоссям; їхнє обличчя має дуже грубі риси й назагал викликає відразу.

Одні з туземців — це своєрідні карлики; вони низького росту, з круглими черепами, широким обличчям; живуть у горах. Зате в глибині краю, на долах, живуть високі довгоголовці, з широким обличчям, — справжній тип мелянезійця.

Поздовж західніх і північних узберіж виступає ще третій тип; високого росту, сухорлявий, з довгим і вузьким черепом, а також із довгим і вузьким обличчям та орлиним носом. Це справжній тип папуанців, котрі — правдоподібно — завдячують своє існування домішці крови арабських моряків, що причалювали тут тому 1000 літ.

На півдні Ґвінеї — виступає ясніший тип мелянезійсько-полінезійських мішанців.

Всі ті типи мають безліч ріжнородних говорів. Та всеж досліди виявили, що хоч ці говори ріжняться між собою — їхня будова та сама. Є здогади, що цю мову принесли сюди якісь невідомі й нечисленні еміґранти з південно-східних узбереж Азії. Деколи в глибині краю зустрічається якісь погані говори, що нагадують радше скреготіння й зовсім не є подібні до милозвучної, мелянізійської мови; це мабуть, і є корінна новоґвінейська мова.

Людоїди, що живуть на палях.

Мешканці Нової Ґвінеї ведуть осіле життя. Мешкають у суцільних селах, будують деревляні доми на грубих палях, без огляду на те, чи на суші чи на воді. Деколи зустрічали мандрівники хати будовані високо між гиллями дерев.

З управою ріллі звязане тут примітивне садівництво. Мужчини підпалюють невеликий шмат пущі, очищують з пнів і обводять плотом; зчерги жінки засаджують там ростини, що мають мучні коріння; плекають теж банани, ріжні овочеві дерева, тощо.

Із тучних тварин годують тут пси, свині, кури; багато посвячують часу риболовлі, менше ловецтву, бо крім диків мало тут ловної тварини.

Мужчини проводять час на воюванні й ловах. На війні вживають ратища, лука й довбні; „морських" воєн не ведуть, бо бояться виїжджати далеко на море, хоча мають ріжні човни чи вітрильники. З противниками поводяться жорстоко; по перемозі — пирують, вдоволяючися мясом своїх противників.

У мирному часі приготовляють собі зброю, а також виробляють ріжні ковтки, вирізьблюючи їх справді майстерно і всякі прикраси з мушлі, перел, шильдкрету, тваринних зубів, тощо.

Їхня релігія, — це культ предків, нібито втілених у деревляні фіґурки. Фіґурки ці переховують в окремих святинях, де завідує ними окремий жрець.

Ріжними шляхами йде людська культура. На Новій Ґвінеї вона дрімає в первісному виді.

Австралійського птаха кукабуру, зовуть популярно „сміючимся джекасом".

СИН ПРЕЗИДЕНТА ТЕФТА ПРОТИ ТИХ, ЩО „БАГАТО ГОВОРЯТЬ".

НЮ ЙОРК. — Чарлз П. Тефт, син 27-го президента Америки, який є одним здиректорів здоровля при Цивільній Обороні, говорячи в готелю „Пенсилвенія", сказав, що воєнні зусилля Америки тому стрічають великі перешкоди, що багато американців непотрібно говорять такі речі, про які вони не мають найменшого поняття. Мужчини й жінки, які мають „здорові легені", казав Тефт, зробилиб далеко краще, колиб замісць говорити, спричинювалися більше до воєнних зусиль уряду. З цього був би більший хосен ніж з непотрібного говорення про війну.

Що робити, щоб похудіти?

Щоб похудіти, треба уникати їдження солодких страв, а також товстих і мучних страв. Замісць цукру можна вживати до солодження сахарини. З городин можна їсти: Зелені городини (шпінат, брукву, капусту і хвасолю); з овочів помаранчі, яблука, сирі морелі, виноград вишні та ягоди. Можна пити худе молоко або маслянку. Можна їсти в умірковаpній кількости дуже мясо, худий сир, яйця і дещо хліба. Належить уникати ґазових напитків і алькоголю.

Заки розпічнеться замітати підлогу, будьто вона деревляна, будьто з лінолея, треба скропити її нафтою при помочі розприскувача трутини на мухи; коли по такім скропленню, пічнемо замітати підлогу, побачимо, що далеко менше пороху підійметься вгору. Щодо запаху нафти, то він скоро уступить.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 17. квітня, в годині 8. ввечір, в домі, де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів прийти на ці збори конечно, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 19. квітня, в год. 12. вполудне, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. З огляду на важні справи проситься членицьу прийти на означений час. — А. Васильовська, предс.; О. Оленець, кас.; І. Подола, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112., буде мати збори в неділю, 19. квітня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Просимо всіх члениць прийти на збори, бо будемо мати важні справи до полагодження. Також пригадуємо довгуючим, щоби пригодоли собі за свої залеглі вкладки. — Уряд: Марія Ліска, предс.; Катерина Ґабрієвська, фін. секр.; Параня Ризун, кас.

АЛЕНТАВН, ПА. — Квартальні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудуться в неділю, 19. квітня, на гали парохіяльній. 803 Фронт Стр., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час, тай спільно обговорити дещо про добро нашого відділу. Приходить дітня пора і можна дуже багато добра зробити для Союзу тай відділу. Проситься довгуючих членів, старайтеся платити свої вкладки начас, за себе і за діти. Довгуючі, що не заплатять своїх вкладок до 25., будуть суспендовані. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в неділю, 19. квітня, в церковній гали, 127 Парк ул., зараз по Сл. Божій. Пригадується членам, що я, секретар, не буду перед зборами принимати вкладок і так робити два рази одну роботу. Кожний член повинен бути на зборах і тоді платити, коли секретар прочитає після числа в книзі з тої причини, що всі члени мають рішати кожну справу загальним голосуванням, а не 10 або 12. Через то не можливо приходити до заключення і ще раз упоминається, що кожний член має бути в часі зборів. — П. Воляник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Сампара, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в неділю, 19. квітня, в годині 1. пополудні, під ч. 847 Норт Френклин улиця. Просимо членів прибути на ці збори, бо є багато важнех справ до полагодження. Довгуючих членів проситься прибути і вирівнати свої вкладки, бо це є останні збори цего зимового сезону, котрий закінчиться в неділю. Через літній час збори будуть відбуватись в суботу вечором через місяці май, червень, липень, серпень і вересень. — С. Чорномаз, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350., відбудуться в неділю, 19. квітня, в годині 5. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Проситься всіх членів і члениць, місцевех і позамісцевих, щоби прийшли на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої залеглі місячні вкладки. — Василь Карий, предс.; Василь Блащук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й. — Чергові місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в суботу, 18. квітня, в домівці У. Д. Клюбу, 31-14 Ґренд Ев., в 7:30 вечором. Усі наші члени й члениці, які крім цего оголошення дістають окремо ще звідомлення від відділого секретаря постійно почтою про кожні наші збори, повинні вже раз навчитися якоїсь точности, тобто являтися підчас кожних зборів начас і перед зборами вплачувати свої приналежности, а не ждати з плаченням вкладок до часу, аж збори формально вже започатковані предсідником. Хто з членів, чи члениць, не може явитися начас і заплатити своїх вкладок ще перед започаткованням нарад, може заждати з плаченням, аж збори формально закінчені, або й наступного дня на руки місцевого секретаря, через що уникнемо негодування знова тих членів, які постійно являються підчас кожних зборів, сплатять свої приналежности, а відтак, змушені ждати на тих, котрі постійно спізняються. — За уряд: Михайло Ґалан, предс.; Г. Василик, скарб. Михайло Беля, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 175., відбудуться в неділю, 19. квітня, в годині 12:30 вполудне, в У. Н. Домі, 4655 Мартін ул. Проситься прибуте начас та повпатити свої належитости, щоб не ходити за вкладками. Усі ми тепер заняті і ніхто не може за ніким ходити. Маємо важні справи щодо У. Н. Дому; тому ваша присутність конечна. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, секр.

БОФАЛО, БЛЕК РАК, Н. Й. — Збори Тов. Сокіл, від. 304., відбудуться в неділю, 19. квітня, в 2. годені, в парохіяльній гали. Всіх членів і члениць проситься взяти участь у зборах, бо є важні справи до полагодження. Буде також справоздання за 3 місяці. Хто з членів не явиться на збори, заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — С. Завійський, предс.; І. Ґрубяк, кас.; С. Ваврів, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У четвер, 9. квітня 1942. р., помер

СТЕФАН БУРДІЯН,

член Бр. св. Володимира, від. 130. У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний родився 24. грудня 1870. року в Старому Місті, повіт Підгайці, Західна Україна. Лишив в смутку жену Анну й четверо дорослих дітей, а саме дочки: Михаліну й Евдокію, й синів: Володимира й Івана.

Похорон відбувся в понеділок, 13. квітня, пополудні з похоронного заведення Яреми, 129 Іст 7. Стр. Ню Йорк Сіті.

Вічна Йому память!

К. Коваль, секр.

Дня 22. марта 1942. року померла в Гарвей, Ілінойс, по 8-літній тяжкій хоробі членица Тов. ім. Т. Шевченка, від. 335. У. Н. Союзу,

АНАСТАЗІЯ ҐРАБІСЬ.

Покійна походила зо села Мацькувичі, повіт Перемишль, Галичина. Пережила 53 роки.

Похорон відбувся 26. марта 1942. р. при участи родини, знайомих і членів Тов. ім. Т. Шевченка. Над тлінними останками відправили панахиду о.о. Василіяни зі Савт Сайд Шікаґо. Її зложено на цвинтар Голи Крос у Калумет Сіті, Іл., на вічний спочинок.

Покійна зіставила мужа Григорія, сини: Стефана і синову та внучку, Володимира й Йосифа; дочки: Марію, замужну, Анну, замужну, і Зофію, братів Н. Гринишина, Н. Ханаса й сестру Анну.

Вічна Їй память!

Антін Бубен, секр.

ДЛЯ НИХ ВІЙНА СКІНЧИЛАСЯ.—Йдучи до бою з типічною орієнтальною погордою для смерти, японські вояки платили дорого за здобуття Батаану. Тисячі їх полягли від вбивчого огню американських військ. Це лише кількох з них, що впали перед американськими позиціями. Оборонці билися відважно через три місяці і 6 днів.

ТАРЗАН, ч. 544. Шаблі розсуджують.

Тарзан побачив як двох піратів - адакців веде Зелю як воєнну бранку. „Звільни її негайно", закричав він приказуючим тоном.

„За жадну ціну!", відповів Вилйено. „Вона піднесла зброю проти мене, тому вона є моєю воєнною добичею".

„Й що ти задумуєш зробити з нею?", запитав злосний та готовий до боротьби Тарзан.

Вилйено розсміявся. „Вона буде моєю улюбленою бранкою-невільницею в палаті, яку я задумую збудувати".

„Про це наші шаблі задецидують", закричав Тарзан та витягаючи шаблю, визвав Вилйена на двобій.

Кавове дерево є в повнім квіті лиш один день.